

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

תורה – דברים פרק לב'

(טז) יִקְנָאָהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבַת יַכְעִי־סָהוּ: (יז) יִקְנָאָהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבַת יַכְעִי־סָהוּ: (טח) אֶקְנִיאוּ קְדֻמוֹהֵי בְּפִלְחָו טַעֲנוּ בְּתוֹעֵבַת אַרְגִּיזוּ קְדֻמוֹהֵי: (י) יִזְבְּחוּ לְשֵׁדִים לֹא אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקְרֹב בְּאוֹ לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם: (יא) יִזְבְּחוּ לְשֵׁדִים לֹא אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקְרֹב בְּאוֹ לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם: (יב) דַּבְּחוּ לְשֵׁדִין דְּלִית בְּהוֹן צְרוּךְ דְּחִלּוּ דְלָא יִדְעוּן חֲדָתָא דִּי מִקְרִיב אֲתַעְבִּידָא לֹא אֲתַעֲסְקוּ בְּהוֹן אֲבָהֵיכֶון: (יג) צוּר יִלְדָּךְ תְּשִׁי וְתִשְׁבַּח אֵל מְחַלְלָךְ: (יד) צוּר יִלְדָּךְ תְּשִׁי וְתִשְׁבַּח אֵל מְחַלְלָךְ: (טו) דַּחְלָא תְקִיפָא דְבְרָאךְ אֲתַנְשְׂתָא שְׁבַקְתָּא פִלְחָו אֱלֹהָא דְעִבְרָךְ: (טז) וַיִּרְא יְהוָה וַיִּנְאָץ מִפְעַס בְּנָיו וּבִגְתָיו: (יז) וַיִּגְלֵי קָדָם יְיָ וַתִּקַּף רַגְזָה מִדְּאֲרִיזוּ קְדֻמוֹהֵי בְּנָיו וּבְנָו: (יח) וַיֹּאמֶר אֲסַתִּירָה פְּנֵי מַהֶם אֲרָאָה מַה אַחֲרֵיתָם כִּי דוֹר תַּהֲפִיכַת הִמָּה בְּנִים לֹא אֲמֹן בָּם: (יט) וַיֹּאמֶר אֲסַתִּירָה פְּנֵי מַהֶם אֲרָאָה מַה אַחֲרֵיתָם כִּי דוֹר תַּהֲפִיכַת הִמָּה בְּנִים לֹא אֲמֹן בָּם: (כ) וַאֲמַר אֲסַלַּק שְׁכַנְתִּי מִנְהוֹן גְּלִי קְדָמִי מָא יְהִי בְּסוֹפֵיהוֹן אַרְי דְּרָא דְאֲשֵׁנִי אֲנוּן בְּנִיָא דְלִית בְּהוֹן הִימְנוּ: (כא) הֵם קְנָאוּנִי בְּלֹא אֵל פְּעִסוּנִי בְּהַבְלִיָּהֶם וַאֲנִי אֶקְנִיָאִם בְּלֹא עֵם בְּגוּי נְבָל אֲכַעִיסֶם: (כב) הֵם קְנָאוּנִי בְּלֹא אֵל פְּעִסוּנִי בְּהַבְלִיָּהֶם וַאֲנִי אֶקְנִיָאִם בְּלֹא עֵם בְּגוּי נְבָל אֲכַעִיסֶם: (כג) אֲנוּן אֶקְנִיָאוּ קְדָמִי בְּלֹא דַחְלָא אַרְגִּיזוּ קְדָמִי בְּפִלְחָו טַעֲנוּ וַאֲנִי אֶקְנָנוּן בְּלֹא עֵם בְּעִמָּא טַפְשָׂא אַרְגִּזְנוּן:

רש"י

(טז) יקנאוהו – הזעירו חמתו וקנאוהו: (יז) יקנאוהו – זמעים תעובים כגון משכב זכור וכשפים שנאמר בהם תועבה: (יח) לא אלה – כתרומתו דלית בהו כרוך אילו היה בהם כרוך לא היתה קנאה כפולה כמו עכשיו: חדשים מקרוב באו – אפילו העובדי כוכבים לא היו רגילים בהם עובד כוכבים שהיה רואה אותם היה אומר זה כלם יהודי: לא שערום אבותיכם – לא יראו מהם לא עמדה שערותם מפניהם דרך שערות האדם לעמוד מחמת יראה כך נדרש בספרי ויש לפרש עוד שערום לשון ושעירים ירקדו שם. שעירים. הם שדים לא עשו אבותיכם שעירים הללו: (יח) תשי – תשכח ור"ד כשכח להיטיב לכם אתם מבעיסין לפני ומתישים כחו מלהיטיב

לכס: אל מחוללך – מוסיף מרחם לשום יחולל אילות חיל כולדה: (כ) מה אחרייתם – מה תעלה בהם בסופם: כי דור תהפוכות המה – מהפכין לנו לכעס: לא אמון בם – אין גדולי נכרים בהם כי הוריתם דרך טובה וסרו ממנה: אמון – לשון ויהי אומן נודר"טורה בלע"ז (עלציהען, ערנעהרן). ד"א אמון לשון אמונה כתרומתו אמרו בסיני נעשה ונשמע ולשעה קלה בטלו הזטחתם ועשו העגל: (כא) קנאוני – הזעירו חמת: בלא אל – דבר שאינו אלוה: בלא עם – עובדי כוכבים שאין להם שם כמו שנאמר הן ארץ כשדים זה העם לא היה וזעשו הוא אומר בזוי אתה מאד: בגוי נבל אכעיסם – אלו הכופרים וכה"א אמר נבל בלבו אין אלהים:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

נביא – שמואל ב' פרק כב' טז'-כא'

- (טז) וַיִּרְאוּ אֶפְקֵי יָם יִגְלוּ מִסְדּוֹת תְּבַל בְּגַעְרַת יְהוָה מִנְשֻׁמַת רוּחַ אָפוּ: (טז)
 ואתחזיאו עומקי ימא אתגליאו שכלולי תבל במזופיתא מן קדם יי ממימר תקוף רוגזיה:
 (יז) יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: (יז) שלח נביוהי מלך תקיף דיתיב בתקוף
 רומא דברני שיזבני מעממין סגיאין:
 (יח) יִצְיִלְנִי מֵאֵיבֵי עֶז מִשִּׁנְאֵי כִּי אֲמַעְזוּ מִמּוֹנֵי: (יח) שיזבני מסנאי ארי תקפני מבעלי דבבי
 ארי אתגברו עלי:
 (יט) יִקְדַּמְנִי בַּיּוֹם אֵיבֵי וַיְהִי יְהוָה מְשַׁעַן לִי: (יט) יקדמוני ביום טלטולי והות מימרא דיי
 סמך לי:
 (כ) וַיֵּצֵא לְמַרְחָב אֶתִּי יְחַלְצֵנִי כִּי חָפֵץ בִּי: (כ) ואפיק לרוחא יתי שיזבני ארי אתרעי בי:
 (כא) וַיִּמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקָתִי כְּבָר יְדֵי יָשִׁיב לִי: (כא) אמר דוד ישלמינני יי כזכותי ככרירות
 ידי יתיב לי יי:

רש"י

- (טז) יגלו מוסדות תבל – שנבקע התהום, כשנבקע ים סוף נבקעו כל מימות שבעולם
 (יז) כאלה כלדקתי – כשיאלאו אחריו למדבר וסמכו
 (יח) כי אמנו – כאשר אמנו:
 (יח) כאלה כלדקתי – על הצטחתי:
 (יט) יקדמוני ביום טלטולי – נשיבת רוח אפו:
 (כ) ויקדמוני ביום טלטולי – נשיבת רוח אפו:
 (כא) וישלמינני יי כזכותי – על הצטחתי:

כתובים – תהילים פרק צז' ב'-ז'

- (ב) עָנָן וְעֲרַפֶּל סָבִיבוּ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוּן כְּסָאוֹ: (ב) ענני יקרא ואמטתא חזור חזור די
 ליה צדקתא ודינא אתר די מכוון כורסיה:
 (ג) אֵשׁ לִפְנֵינוּ תִלָּךְ וְתִלָּהֵט סָבִיב צָרֵינוּ: (ג) אשא קדמוי תהלך ומצלהבא חזור חזור מעיקוי:
 (ד) הָאֵירוּ בְּרַקִּי תְבַל רָאֵתָה וְתַחַל הָאָרֶץ: (ד) מנהרין ברקי תבל חמת ואתחלחלת ארעא:
 (ה) הָרִים כְּדוּנָג נִמְסוּ מִלְפָּנֵי יְהוָה מִלְפָּנֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ: (ה) טוריא היך שעוא
 יתמסון מן קדם יי מן קדם (רבון) כל ארעא:
 (ו) הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צֶדֶק וְרָאוּ כָּל הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ: (ו) יתנון אנגלי מרומא צדקתיה ויחמון
 כל עמיא איקריה:
 (ז) יִבְשׂוּ כָּל עֲבָדֵי פֶסֶל הַמֹּתֵהֶלְלִים בְּאֵלֵי־לִים הַשִּׁתְחַוּ לֹא כָּל אֱלֹהִים: (ז) יבהתון
 כל פלחי פסלא דמשתבחין בטעותא ויסגדון קדמוי כל עמיא פלחי טעותא:

רש"י

- (ג) אש לפנינו תלך – במלחמת גוג ומגוג
 (ד) האירו ברקיו תבל ראיתך – נשפטתי אתו
 (ה) הרים כדונג נמסו מלפני יהוה – כדונג נמסו – לכתוב ונהרסו ההרים
 (ו) הגידו השמים צדק וראו כל העמים כבודו – נפלו המדרגות. כדונג – כשעוה:
 (ז) יבשו כל עבדי פסל המתהללים – זהרוריו, לשון למען היה לה
 (ז) יבשו כל עבדי פסל המתהללים – זהרוריו, לשון למען היה לה
 (ז) יבשו כל עבדי פסל המתהללים – זהרוריו, לשון למען היה לה
 (ז) יבשו כל עבדי פסל המתהללים – זהרוריו, לשון למען היה לה

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

(ז) יבשו כל עובדי פסל – דכתיב (ישעיה ב) המתפארים לע"ג:
והאלילים כליל יחלוף. המתהללים –

משנה – עדיות פרק א'

(א) שִׁמְאֵי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ. וְהִלֵּל אוֹמֵר, מִפְּקִידָה לְפְקִידָה. אֶפְלוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לֹא כְדַבְּרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה, אֶלָּא מֵעַת לָעַת מִמְעֻטָּת עַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, וּמִפְּקִידָה לְפְקִידָה מִמְעֻטָּת עַל יַד מֵעַת לָעַת. כָּל אִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ וְסָת, דִּיָּהּ שְׁעָתָהּ. הַמְשֻׁמְשֵׁת בְּעֵדִים, הָרִי זֹו כְּפְקִידָה, מִמְעֻטָּת עַל יַד מֵעַת לָעַת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה:

רע"ב – (א) שמאי אומר כל הנשים דיין שעתו. שעתו – כל הנשים הרואות דם דיין שעתו. לטמא טהרות שנגעו בהן משעת ראייתן ואילך. ולא אמרי מקמי הכי נמי הוה דם וכותלי בית הרחם העמידוהו והיתה טמאה מקודם שכל הנשים מטמאות בבית החינוך ואף על פי שלא יצא הדם לחוץ וטעמא דשמאי דלא חייב דלמא מקמי הכי הוה דם שאם אתה אומר כן. לכו של אדם נוקפו תמיד בשעת ביאה ופורק מאשתו ונמצאת מבטל בנות ישראל מפריה ורביה: מפקידה לפקידה – בדקה היום ומלאה טהורה ודקה לסוף שבוע ומלאה טמאה. חוששים למגע מביקה ראשונה ואילך שמא עם סלוק ידיה ראתה. וכותלי בית הרחם העמידוהו. ולביטול פריה ורביה לא חיישין דדוקא לטהרות הוא דמטמאין להו מפקידה לפקידה. ולא לבעלה. ושמאי אומר אי מטמאת לה לטהרות לכו נוקפו ופורק נמי מהשמיש: לא כדברי זה ולא כדברי זה – לא כדברי שמאי דמיקל טפי ואינו עושה סוג לדבריו. ולא כדברי הלל שהפריז על מדותיו ומחמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי כותלי בית הרחם דם: מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה – ב' זמנים הזכרו באשה לטמא טהרות למפרע והלך אחר הקל

(ב) שִׁמְאֵי אוֹמֵר, מִקְּבֵי לַחֲלָהּ. וְהִלֵּל אוֹמֵר, מִקְּבֵי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לֹא כְדַבְּרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה, אֶלָּא קַב וּמְחֻצָּה חִיָּבִים בַּחֲלָהּ. וּמִשְׁהַגְדִּילוּ

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

המודות אמרו, חמשת רבעים חיבין. רבי יוסי אומר, חמשה פטורין. חמשה ועוד, חיבין:

המדות – זו היא מדה כפורית שהוסיפו שנתו על של ירושלמי נמצאו השם לוגין חמש שהן חמשת רבעי קב שהקב ד' לוגין: חמשה ועוד חייבים – דקסבר רבי יוסי מדה מדברית היו זיליס גדולות משלנו אחד מעשרים זבילה לכל זילה והלכה כחכמים דקב ומחנה ירושלמי דהיינו ששה לוגין ירושלמיות שהן שבעה לוגין וזילה וחומש זילה מדבריות הן שעור חלה והן מ"ג זיליס וחומש זילה. ורמב"ם און וחקר ותקן ודק ומלא שמסקל ה' מאות ועשרים דרה"ס מקמח חטים הוא שעור הקמח החייב בחלה ומסקל הדרה"ס ידוע צמרים היום וכל ארץ ישראל שהוא משקל ס"א גריי שערות בקרוב:

רע"ב – (ז) מקב לחלה – עיסה שיש בה קב חייבת בחלה: קב ומחנה חייבין בחלה – שהן ז' לוקין וזילה וחומש זילה למדה מדברית והוא עומר לגולגולת עשירית האיפה שחייב בחלה כדכתיב (צמדכ טו) ראשית עריסותיכם כדי עיסת מדבר והוסיפו שנתו בירושלמית ונמצאו שש מדבריות נכנסים בחמש ירושלמיות ולוג הנשאר וזילה וחומש זילה עולים ללוג ירושלמי. שהלוג מדברי ששה זיליס תתנס בחמשה זיליס גדולים נמצא הלוג חסר זילה גדולה תן זילה וחומש זילה תחת הזילה גדולה שהחומש זילה שהוא שנתו מלצר נוסף על הזילה נמצאו ששה זיליס גדולים שהן לוג גדול הרי הן ששה לוגים גדולים שהן קב ומחנה: משהגדילו

(א) ה'לל אומר, מלא היל מים שאובין פוסלין את המקנה, (אלא) שאדם חיב לומר בלשון רבו. ושמאי אומר, תשעה קבין. וחקמים אומרים, לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עד שבאו שני גרדיים משער האשפות שבירושלים והעידו משום שמעיה ואבטליון, שלשת לגין מים שאובין פוסלין את המקנה, וקימו חכמים את דבריהם:

אדם עד היום שאינם יכולים לחתוך צאותות (אחה"ע) והיה הלל גם הוא אומר אין כמו שהיו רבותו שמעיה ואבטליון גרי דק אומרים: גרדיים – אורגים: משער האשפות – הזכיר התנא שם אומנתו. ושם שונתו. לומר לך שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש. שאין לך אומנות פחות המן הגרדי. שאין מעמידים הימנו לא מלך ולא כה"ג ואין שער בירושלים פחותה משער האשפות. והכריעו בעדותן לכל חכמי ישראל:

רע"ב – (ג) הין – שנים עשר לוגין: פוסלים את המקנה – אם נפלו צתוכה קודם שנסלם שעורו. אבל לאחר שנסלם. אפילו השליך לתוכו כל מים שאובים שבעולם שוב אינן פוסלים: שחייב אדם לומר כל רבו – כלו הין אין לשון משנה אלא לשון תורה אלא כך שמע מרבותיו שמעיה ואבטליון. ורמב"ם קבל מצדו ז"ל שפניו שהיו שמעיה ואבטליון גרי דק לא היו יכולין להוציא מפיהן מלת הין והיו אומרים אין במקום הין. כדרך בני

(ה) ולמה מזכירין את דברי שמאי והלל לבטלה, ללמד לדורות הבאים שלא יהא אדם עומד על דבריו, שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם: **רע"ב** – (ד) שלא יהא אדם עומד על דבריו – שלא יהא סרבן לעמוד קיים בסברתו:

(ה) ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרבין הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרבין, שאם יראה בית דין את דברי היחיד ויסמוך עליו, שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהיה גדול מפניו בחכמה ובמנין. הנה

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בַחֲכָמָה אֲבָל לֹא בַמִּנְיָן, בַּמִּנְיָן אֲבָל לֹא בַחֲכָמָה, אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בַחֲכָמָה וּבַמִּנְיָן:

רע"ב – (ה) ויסמוך עליו – כלומר שעשה כדברי היחיד והניח דעת הרבים: אין בית דין אחר – שיעמוד אחריו יכול לנטל דברי בית דין הראשון שעשה כדברי היחיד עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. בחכמה היינו

שראש הישיבה של בית דין האחרון יהיה גדול בחכמה מראש הישיבה של ראשון. ובמנין שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרובים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון:

(ו) אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, אִם כֵּן לָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמְּרַבֵּין לְבַטְלָהּ, שֶׁאִם יֵאמָר הָאָדָם כִּף אֲנִי מְקַבֵּל, יֵאמָר לוֹ כְּדָבָרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׂמֵתָ:

רע"ב – (ו) למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין – כדי לנטלן. יחיד שלא עשה שום דבר כדבריו. והן דחויים ונטלין למה מזכירין אותן כלל ומשני שאם יאמר אדם כך אני

מקובל. ויתמה כשרואה שאין עושין כקבלתו יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת ונדחו דבריו:

(ז) בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, רִבְעֵי עֶצְמוֹת מִן הָעֶצְמוֹת, בֵּין מְשֻׁנִּים בֵּין מְשֻׁלְשָׁה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, רִבְעֵי עֶצְמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרֵב הַבְּנִין אוֹ מֵרֵב הַמְּנִיָּן. שְׂמַאי אוֹמֵר, אֶפְלוֹ מֵעֶצֶם אֶחָד:

רע"ב – (ז) רובע עלמו' – רובע קב של עצמות המת מטמאים בזה. ופחות ומרובע] אין מטמאין אלא צמגע ובמשא. אבל לא בזהל. וסברי ד"ס לרובע קב מטמאים ואפילו הן ממתים הרבה: ובה"א רובע עצמות מן הגויה – כלומר מגוף אחד של מת

אחד ולא ממתים הרבה. ואפילו של מת אחד אין מטמאין עד שיהיה צרובע הקב רוב צנין דהיינו רוב גדל הגוף. או רוב מנין עצמותיו של אדם כמ"ח: אפילו מעלם אחד – אם עלם אחד של מת ממלא רובע קב מטמא בזהל והלכה כבית הלל:

(ח) בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, שׁוֹרְרִין וְשִׁפִּין בְּטָהֳרָה, וּמְאָכְלִין בְּטָמְאָה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, שׁוֹרְרִין בְּטָהֳרָה, וְשִׁפִּין וּמְאָכְלִין בְּטָמְאָה. שְׂמַאי אוֹמֵר, יֵאָכְלוּ צְרִיד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כֹּל מֵעֵשִׂיהֶם בְּטָמְאָה:

רע"ב – (ח) כרשיני תרומה – צערבי קורין לה כרשנ"א. והם מאכל לגמלים ואין צני אדם אוכלים מהם אלא מדוחק בשנת רעבון. ומפרישין מהן תרומה. הואיל ונאכלים לאדם צפרקים ע"י הדחק. ואינה קדושה כשאר תרומות: שורין – אותן צמים: ושפין – על צרן: בטהרה – בנטילת ידים כדין כל שאר אוכלים של תרומה. שסתם ידים שניות הן ופוסלות את התרומה: ומאכלין – לבהמה בטומאה. ואינו חושש אם מטמא אותן בידים בשעה שמאכלין לבהמה אבל כל זמן שאינו מאכלין לבהמה אסור לטמאן בידים: שורין

ששרייתן צמים מכשירתן לקבל טומאה. ואם שורה אותן בטומאה נמאץ הכשרן וטומאתן באים כאחד וזה בלבד אוסרים ד"ה משום היכר כדי שידעו שהן תרומה: יאכלנו כריד – לשון יובש כמו כריד של מנחות שהיא מקום של מנחות שלא הגיע שם שמן. אף כאן יאכלו יבשים שלא יהא עליהן משקה בשעת אכילה. כדי שלא יהא ניכר שהוכשרו לקבל טומאה: כל מעשיהם בטומאה – ואפילו השרייה. והלכה כבית הלל:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

(ט) הפורט סלע ממעות מעשה שני, בית שמיאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. (רבי מאיר אומר) אין מחללין כסף ופרות על הכסף. וחקמים מתירין:

פרוט כסף שזידו מעט מעט. שקל הוא חצי סלע: אין מחללין כסף ופירות על כסף – מי שיזל לו חצי דינר כסף של מעשה. ופירות של מעשה שוים חצי דינר לא ירפס יחד לחללם על דינר: וחקמים מחירין – זכה"ג ע"י צירוף פירות. כיון שאין לו אלא חצי דינר כסף. אבל לחלל דינר כסף ופירות שוין דינר על חצי סלע שהוא שני דינרין מודים חכמים שאין מחללים. והלכה כחקמים:

רע"ב – (ט) הפורט סלע ממעות מעשה שני – מי שיזל לו מעות נחשת של מעשה שני וזא לפורטון בסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדך: זש"א זכל הסלע מעות – אם זא לפרטון יכול הוא לפרטו כלו. נתון מעות זשזיל כל הסלע: ובית הלל אומרים – לא יפרוט אלא חציין. שכשיזא לירושלים. יהיה צריך לפרטות מיד לקנות לרכי סעודה. ואם ירזו הכל אכל שלחני לפרטו יוקירו הפרטות ונמאל מעשה שני נפסד. לפיכך ישאו פרטות עמהן להזיח זמקאת ולכשיכלו

(י) הפורט סלע של מעשה שני בירושלים, בית שמיאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. הדנים לפני חקמים אומרים, בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות. רבי עקיבא אומ, בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות (כסף ברביעית) מעות. ורבי טרפון אומר, ארבעה אספרי כסף. שמיאי אומר, יניחנה בחנות ויאכל פנגדה:

רע"ב – (י) הפורט סלע של מעשה שני בירושלים – שהיה מחליף סלע שזידו. ונוטל פרטות להזיחם לרכי סעודת מעשה: זש"א – אם זא להחליף כל הסלעים שזידו זמעות יחליף: זה"א לא יחליף אלא חציין – שזא לא ישהה זעיר עד שזיזיא את כלן. ויפקידם זעיר עד רגל אחר. והפרטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם זסלעים נמאל שלחני משחכר ז' פעמים. ומעשה שני נפסד: הדגים לפני חכמים – שמעון זן עזאי. ושמעון זן זומא. וחנן המצרי: זשלש דינרים כסף זדינר מעות – הסלע הוא ד' דינרים וכשזא להחליף הסלע לא יקח אלא זדינר א' פרטות זג' דינרים יהיו כסף: זזרביעית כסף

זרביעית מעות – זדינר רביעי של כסף לא יקח אלא זרביעית מעות של נחשת. ושלשה חלקים כסף. שנמאל לוקח מעות אחד מששה עשר בסלע זלזד: ארבעה אספרי כסף – הדינר חמשה אספרי. ומזבע הוא זארז יו"ן שעד היום קורין לו אספרי. נמאל הסלע עשרים אספרי כשהוא מחלל זדינר יחללנו על ארבעה אספרי כסף. ואספרי א' נחשת נמאל לוקח נחשת א' מעשרים זסלע זלזד: יניחנה זחנות ויאכל כנגדה – לא יחלל כלל על הפרטות שזא ישכח ויעשה אותו חולין. אלא יניח הסלע אכל החנוני ויאכל כנגדה עד שחלה. והלכה כזדרי ז"ה זלזד:

(יא) כסא של בלה שנטלו הפזיין, בית שמיאי מטמאין, ובית הלל מטמאין. שמיאי אומר, אף מלבן של כסא, טמא. כסט שקבעו בערבבה, בית שמיאי מטמאין, ובית הלל מטמאין. שמיאי אומר, אף העשוי בה:

רע"ב – (יא) שנטלו חפזו – רבותי פירשו מלשון חפי פותחת (שבת דף פ"א) שהם השנים הזולטים מן המפתחות שנוהגים לעשות זארז ישמעאל אףכאן רגילים לעשות

זכסא של כלה כמין שנים זולטים כדי שישמכו עליהן. ורמז"ס פי' חפזו פתוחין ולירזין שעושים מעלים או מאזנים ומזדיקין אותן זכסא הכלה: ז"ש מטמאים – זלכתי

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

ישיבתו ועריבה אינה טמאה מדרס לחזיא
ללישה ולא ליסב עליה: ז"ש מטמאין – דלח
זטל כסא לגבי עריבה: זכ"ה מטהרין –
ממדרס זטל כסא לגבי עריבה. אזל כסא
העשוי זגוף העריבה עלמה. מודו זית שמאי
וזית הלל לטהור: שמאי אומר – אף כסא
העשוי זעריבה עלמה טמא מדרס:

(יב) אלו דברים שחזרו בית הלל להורות בדברי בית שמאי. האשה שבאה
ממדינת הים ואמרה מת בעלי, תנשא. מת בעלי, תתיבם. ובית הלל
אומרים, לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד. אמרו להם בית שמאי,
אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הזיתים ואחת הבאה ממדינת הים,
לא דברו בקציר אלא בהורה. חזרו בית הלל להורות בבית שמאי בית
שמאי אומרים, תנשא ותטול פתבתה. ובית הלל אומרים, תנשא ולא תטול
פתבתה. אמרו להם בית שמאי, התרתם את הערוה החמורה, לא תתירו
את הממון הקל. אמרו להם בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסין לנחלה
על פיה. אמרו להם בית שמאי, והלא מספר פתבתה נלמוד, שהוא כותב
לה, שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליה. חזרו בית הלל להורות
בדברי בית שמאי:

כנסין – לנחלת זעלה. לרחמנא אמר ע"פ
שני עדים. וגבי נשואין לידה הוא דחילו
משום עגונה: מספר כתובה – מנוסח
שהתקינו לכתוב זשטר כתובה: כשתנשאי
לאחר – והרי היא נשאת וא"כ תטול
כתובה:

רע"ב – (יז) אלא זזאה מן הקציר –
כמעשה שהיה שהלכו בני אדם לקאור חטין
ונשכו נחש לאחד מהן ומת. וזאה והודיעה
זז"ד שלחו ומלאו זלזריה ולא התיירו אלא
דוגמתו שיהא הדבר קרוב. אזל ממדינת הים
אינה נאמנת: אלא זהוה – מעשה שהיה כך
היה. וה"ה לשאר מקומות: שאין האחין

(יג) מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו ואת עצמו יום
אחד, דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי, תקנתם את רבו, ואת עצמו
לא תקנתם. לשא שפחה, אינו יכול. בת חורין, אינו יכול. לזטל, והלא לא
נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר (ישעיה מה) לא תהו בראה,
לשבת יצרה. אלא, מפני תקון העולם, כופין את רבו ועושה אותו בן חורין
וכותב שטר על חצי דמיו. חזרו בית הלל להורות בבית שמאי:

חיכות זבו: זת חורין אינו יכול – מפני זל
עזדות זבו: כופין את רבו ועושה ז"ח –
וה"ה אם היה עבד של מאה שותפין ואחד
מהם שחררו. שזופין את כלם לשחררו:

רע"ב – (יג) מי שחציו עבד וחציו ז"ח –
כגון עבד של ז' שותפים ושחררו אחד מהן.
א"נ שקבל רבו ממנו חצי דמיו. ושחרר חצי
זאותן הדמים: תקנתם את רבו – שאינו חסר
כלום: לישא שפחה אינו יכול – מפני זל

(יד) פלי חרס מציל על הפל, בדברי בית הלל. ובית שמאי אומרים, אינו
מציל אלא על האכלין ועל המשקין ועל פלי חרס. אמרו להם בית הלל,

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

מִפְּנֵי מָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טְמֵאֵל גַּב עִם הָאָרֶץ, וְאִין כְּלֵי טְמֵא חוּצָי. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, וְהֵלֵא טְהֵרְתֶם אֲכָלִים וּמִשְׁקִין שְׁבִתוּכוֹ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, כְּשֶׁטְהֵרְנוּ אֲכָלִים וּמִשְׁקִים שְׁבִתוּכוֹ, לְעֵצְמוֹ טְהֵרְנוּ. אָבֵל כְּשֶׁטְהֵרְתָּ אֶת הַכְּלֵי, טְהֵרְתָּ לָךְ וְלוֹ. חֲזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹדוֹת כְּדָבְרֵי בֵּית שְׁמַאי:

ובלא"ה נמי כל מאכלס טמא. הלכך אוכלים ומשקין וכ"ח שאין להם טהרה במקוה כשהיו בתוך צמיד פתיל של כלי ע"ה אמרי' להו טהורים הן. וישתמשו בהן הן שמחזיקין כליהם בחזקת טהורים. ואין לחוש שמא ישאל החבר מהן וישתמש בהן שהרי הן אכלו בחזקת טמאין ואין להם טהרה עולמית. אבל בכלי שטף. דאיכא למיחש שמא ישאל החבר מהן ויטבילם וישתמש בהם בלא הזאה ג' וז' שלא ידע שנטמאו באוהל המת. וחושב לטבילה בעלמא סגי להו להצילם מטומאה שנטמאין אגב עם הארץ. והיינו דתנן טהרת לך ולו. דחתי חצר לאשתמושי בהו. הלכך עשו דין שוה לכל. ואמרו דאין כלי שטף נאכל בצמיד פתיל לא בשל חצר. ולא בשל ע"ה. ואם באו לגזור שלעולם כלי חרס של עם הארץ. לא יאכל בצמיד פתיל לפי שהוא בחזקת טמא ואין כלי טמא מניל (אבל של חצר יאכל) לא היו עמי הארצון מקבלין מהם. לפי שהן סבורים שהן בקיאים ושומרים כליהם בטהרה וכלים שלהן מנילין:

רע"ב – (יד) כלי חרס מניל על הכל – כלי חרס המוקף צמיד פתיל מניל על כל מה שבתוכו דכתיב (במדבר יט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא. הא יש עליו צמיד פתיל טהור הוא ומה שבתוכו לא שנה כלים. ולא שנה אוכלים ומשקין ובכלי חרס הכתוב מדבר דכתיב וכל כלי פתוח צמי שטמא לך פתחו ואינו מטמא לך גבו: אינו מניל אלא על אוכלין ומשקין ועל כלי חרס – אבל על שאר כלים אינו מניל כדמפרש ואזיל: מפני מה. מפני שהוא טמא עלגב ע"ה – שכל הנמצא אצל ע"ה בין כלים בין אוכלים ומשקין כולן בחזקת טמאין לפי שאינם בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. וחושבין על טמא שהוא טהור: ואין כלי טמא חוצץ – אין מניל מפני הטומאה אלא כלי טהור בלבד אבל כלי טמא אינו מניל על מה שבתוכו וכלים של ע"ה הואיל ובחזקת טמאין הן אינן מנילין: לעצמו טהרו – לע"ה לבדו טהרו. ולא חיישינן דלמא אחי חצר לאשתמושי בהו שהרי הם דלוי' ממגעס.

גמרא – עבודה זרה דף נה' ע"א

שאל אגריפס שר עבא את ר"ג כתיב בתורתכם כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חשובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה אמר ליה זונין לרבי עקיבא לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מששא והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי ואתו כי מצמדי מאי טעמא אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתינו אף כך יסורין בשעה שמשגרין

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחוזרין ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן אמר ליה רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטרין עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא אמר ליה השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקו בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו:

קש"י על הגמרא

<p>מחצרי – פסחים ההולכין לעבודת כוכבים שנתפרקו איצריהן מחמת חולין וחוזרין בצאיברין מלומדים: רעים בשליחותן – שמיסרים את הגוף: שהחליקו בדברים – מניחן לטעות:</p>	<p>אגריפס קר נבא – עובד כוכבים היה ממונה על ראשי גייסות ובימי אגריפס המלך היה: אין מתקנאה זה – אשתו הראשונה אינה מקפדת וכל כך לשנוא את בעלה ואכל את פחותה ממנה מתקנאה ומקפדת עליו לשנאתו: זונין – ישראל היה: לאזלי כי</p>
--	---

זוהר – וילך דף רפ"ו ע"א

אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, (ירמיה ב) כִּי שָׁתִּיב רְעוּת עֲשֵׂה עִמִּי אוֹתִי עֲזָבוּ מְקוֹר מִיָּם חַיִּים לְחֻצוֹב לָהֶם בְּאֲרוֹת וְגו'. אוֹתִי עֲזָבוּ מְקוֹר מִיָּם חַיִּים, דָּא הוּא דְלָא בְּעֵי לְקוּדְשָׁא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאֲמִן. מאי עוֹנְשִׁיהּ. כְּתִיב לְחֻצוֹב לָהֶם בְּאֲרוֹת נְשֻׁבִים, דְּנִחְתִּין לְגִיהֶנּוּ דְרָגָא בְּתַר דְרָגָא, עַד דְּנִחְתִּין לְאֲבִדוֹן דְּאֲקָרִי תַחְתִּית. וְאִי אִיהוּ קוּדִישׁ שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכוּנְהָ בְּאֲמִן פְּדָקָא יְאוּת, סְלִיק דְרָגָא בְּתַר דְרָגָא, לְאֲתַעְדָּנָא מִהוּא עֲלָמָא דְאֲתִי, דְּנִגְדִי תְדִיר לָא פְּסִיק, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לא) אֲמוֹנִים נֹצֵר יְיָ וּמְשִׁלִּים עַל יְתֵר עוֹשֵׂה גְּאוּהָ:

תַּאנָּא, שִׁירָה מְשִׁיב בְּרָכָאן מֵעֵילָא לְתַתָּא, עַד דִּישְׁתַּכְּחוּן בְּרָכָאן בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין. (אמר רבי יוסי אינון ישראל למימד שירתא, שלימתא שירה דכליל כל שאר שירין דדא הוא דכתיב, (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו ליי קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זְמִינִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמִימַר שִׁירְתָּא, מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּמֵעֵילָא לְתַתָּא. וּלְקִשְׂרָא קִשְׂרָא דְמֵהִימְנוּתָא. דְכְּתִיב, (במדבר כא) אֲזַ יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה

חק לישראל – פרשת האזינו יום ד'

הזאת. אז שר לא נאמר, אלא אז ישיר. וכן בלהו פהאי גוונא. את השירה הזאת, מתתא לעילא. עלי באר ענו לה, עלי באר, פלומר סק לאתריה, לאתחדא בבעליה, דא הוא מתתא לעילא:

ולבתר מעילא לתתא, (דהא עד השתא בגלותא אשתכחת עמנא) באר חפרוה שרים, דאולידו לה אבא ואימא, (לעילא) פרוה נדיבי העם, אליו אבהו, דאקרון (תהלים מז) נדיבי עמים. פרוה, אתר לאזדווגא פה מלכא, בברכון. ובמה הוא זווגא. במחוקק, דא יסוד. במשענונתם, דא נצח והוד, מעילא לתתא. וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות. הא קשורא שלימא, קשורא דמהימנותא, קשורא קיימא דכלא ביה:

אמר רבי יוסי, זמינין ישראל למימר שירתא שלימתא. שירתא דכליל כל שאר שירין. הדא הוא דכתיב, ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו. בההוא זמנא פתיב, (זכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד. וכתיב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה, אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה. פרוה יי לעולם אמן ואמן יי לעולם אמן ואמן:

הלכה – הרמב"ם הלכות ברכות פרק ז'

(א) מנהגות רבות נהגו חכמי ישראל בסעודה וכולן דרך ארץ ואלו הן כשנכנסין לסעודה הגדול שבכולן נוטל את ידיו תחלה ואח"כ נכנסין ויושבין מסובין וגדול מיסב בראש ושני לו למטה הימנו היו שלשה מטות גדול מיסב בראש ושני לו למעלה הימנו ושלישי לו למטה הימנו:

(ב) בעל הבית מברך המוציא ומשלים הברכה ואח"כ בוצע והאורח מברך ברכת המזון כדי שיברך לבעל הבית ואם היו כולן בעלי הבית הגדול שבהן בוצע והוא מברך ברכת המזון:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.